

XIII JORNADA DE DEBAT
EUROPA DESPRÉS DE LA CRISI

ASSOCIACIÓ D'AMICS UAB
/ fragments 12

Els textos d'aquesta publicació són extractes de les ponències que van pronunciar els conferencians de la jornada **Europa després de la crisi**, celebrada el dia 12 de juny de 2012.

XIII JORNADA DE DEBAT ORGANITZADA PER L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA UAB

12 de juny de 2012

Sala d'actes del Palau Robert (Barcelona)

► PRESENTACIÓ I MODERACIÓ

Antonio Franco,

periodista i president de l'Associació d'Amics de la UAB.

► INTERVENCIONS

■ **Josep Borrell,**

expresident del Parlament Europeu.

■ **Joan Botella,**

catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona
i degà de la facultat de Ciències Polítiques i Sociologia.

■ **Ramon Torrent,**

catedràtic d'Economia Política de la Universitat de Barcelona.

UNIVERSITAT

OPINA

ANTONIO FRANCO

Senyores, senyors, amics de l'Associació d'Amics de la Universitat Autònoma de Barcelona, i amics en general. La veritat és que quan l'Associació d'Amics vam plantejar aquesta sessió de treball ja era un tema adient –això va ser fa alguns mesos–, però les circumstàncies concretes i tan especials que estem vivint aquests dies, els nous diagnòstics, conviden encara més a fer avui una reflexió sobre l'Europa que pot quedar després d'aquesta crisi, sobretot vista des del punt de vista de la gent que creiem en Europa i que tenim el desig de compartir amb els nostres veïns alguna cosa més que no pas infraestructures o eines econòmiques.

La intenció d'aquesta sessió és molt senzilla: intentar esbrinar l'Europa que és possible, malgrat els errors inicials del seu disseny, malgrat les coses mal fetes durant la seva trajectòria, i també reconèixer les realitats, la fredor que creix entorn del projecte que gairebé tothom considera com, possiblement, l'última oportunitat. I fer al final un plantejament que sigui mínimament definitiu de cara a una consolidació de la realitat de la Unió Europea.

Pel que fa al plantejament de les sessions «La Universitat Opina», de l'Associació d'Amics de la UAB, ja sabeu com funcionem, són en definitiva una conversa en profunditat, una reflexió a càrrec de persones que són profundament coneixedores d'aquesta temàtica.

Això ho farem amb Ramon Torrent, catedràtic d'Economia Política de la UB, però que a més a més va tenir experiència específica com a director en el Consell Jurídic del Consell Europeu. Això ho farem també amb Joan Botella, catedràtic de Ciència Política de la UAB i degà de la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia, i una de les persones de l'equip dels Amics de la UAB. I també amb en Josep Borrell, que s'ha desplaçat expressament per a la conferència, i que és expresident del Parlament Europeu i un home amb experiència en les interioritats, en les claus internes, en els equilibris i en les torcebràços que viu Brussel·les i que ha viscut en aquests darrers anys.

Si els sembla bé, farem un primer torn d'intervencions de tots tres, breus, sobre les coses que ha fet fins ara la Unió Europea, els errors, els plantejaments, les coses que no han funcionat, i farem després un segon torn de propostes concretes i després a la inversa, sobre mesures, decisions, concrecions que s'haurien de prendre per fer les rectificacions imprescindibles perquè el projecte tiri endavant.

No és temps de més discursos, jo demanaria que comencés la taula a treballar i si els sembla bé, dono la paraula al catedràtic Ramon Torrent; té vostè la paraula ■

PART 1: ERRORS I ENCERTS DE LA UNIÓ EUROPEA. 1a RONDA

RAMON TORRENT

Bona tarda, jo els haig d'explicar en cinc o set minuts el que seria un curs de set o vuit classes com a mínim; per tant, intentaré anar de pressa i de manera esquemàtica, possiblement massa.

Si vostès se situen en els anys 80, 82 o 83, vint-i-cinc anys després que entrés en vigor el tractat de Roma i es creés la Comunitat Econòmica Europea, el projecte d'integració europea en aquells moments havia estat un gran èxit, era molt més limitat i molt més poqueta cosa del que ens imaginàvem. La Comunitat no havia volgut imaginar mai una tercera via a la guerra freda, s'havia alineat disciplinadament amb els Estats Units des del primer moment, havia nascut convivint amb el colonialisme i les guerres colonials, no tenia res a veure amb l'estat del benestar, però en els anys vuitanta era un èxit. S'havia consolidat la Comunitat Econòmica Europea, s'havia creat un mercat comú, s'havia contribuït a evitar el conflicte entre França i Alemanya, que havien ensagat Europa i el món durant setanta anys, més que en cap altre moment de la història de la humanitat.

S'havia consolidat la Comunitat Econòmica Europea, s'havia creat un mercat comú, s'havia contribuït a evitar el conflicte entre França i Alemanya, que havien ensagat Europa i el món durant setanta anys.

I això funcionava, però era evident que l'impuls inicial ja s'havia acabat, però s'havia acabat amb èxit, els deures estaven fets, i ben fets, i per tant en aquell moment per a mi només hi havia dues alternatives. La primera –que era la conservadora, no en el sentit polític, sinó en el sentit etimològic de la paraula–, conservar el que hi havia. Allò havia anat bé, doncs no ho toquem gaire, aprofundim-hi una mica, millorem-ho una mica, però no ho toquem gaire, no inventem més, si un invent ha funcionat aquí, a Europa, i no hi ha hagut morts, doncs cuidem-lo, que ja és bo.

La segona alternativa era reformista: si la primera podia ser defensada per molts punts de vista, la segona, jo diria, era l'alternativa socialdemòcrata, moderada. No pretendre substituir el capitalisme per un altre sistema econòmic, sinó gestionar-lo d'una manera una miqueta decent, i no solament en el pla europeu, sinó en el pla mundial. Ja era hora que Europa, després de tres guerres,

d'haver inventat el colonialisme i d'haver resolt els seus problemes interns, s'ocupés una mica del món, que prou que ho necessitava, i en bona part ho necessitava per la mala herència que els europeus hi havien deixat. Per tant, era una política de reforma, de donar importància a qüestions com la democràcia (dels pocs invents bons que hem tingut aquí, a Europa), els drets humans, l'estat del benestar, projectar això en el pla internacional i ocupar-se una miqueta del món, i deixar de mirar-nos el melic, que era el que havíem estat fent durant vint-i-cinc anys.

Ja era hora que Europa, després de tres guerres, d'haver inventat el colonialisme i d'haver resolt els seus problemes interns, s'ocupés una mica del món, que prou que ho necessitava, i en bona part ho necessitava per la mala herència que els europeus hi havien deixat.

Es va fer alguna de les dues coses? No, no se'n va fer cap, es va entrar en una dinàmica boja de transformacions rere transformacions; els politòlegs varen inventar la teoria de la bicicleta, que diu que si la bicicleta no avança, cau. Així va començar una marxa endavant accelerada, però en què ningú es va preguntar quin era el projecte polític d'aquesta marxa endavant; dit d'una altra manera: caminar, però tant se val si es caminava cap al precipici o es caminava en la bona direcció. Es varen fer moltes coses, però les dues principals foren la unió monetària, amb el Tractat de Maastricht, i després l'ampliació; ara cap de vostès té cap dubte que aquestes dues coses s'han fet, però molt malament. Cosa que no ens ha d'estranyar, perquè faltava el projecte polític que pogués orientar-ho.

Els politòlegs varen inventar la teoria de la bicicleta, que diu que si la bicicleta no avança, cau. Així va començar una marxa endavant accelerada, però en què ningú es va preguntar quin era el projecte polític.

Això és molt més greu perquè en els anys vuitanta, per primera vegada en quaranta anys després de la declaració de la Segona Guerra Mundial, hi havia possibilitats a Europa de fer política europea pel món, veritablement reformista, moderada, de centreesquerra. No estem predicant aquí la revolució bolxevic, sinó una cosa mode-

rada i sensata, que correspongués al que desitjava l'enorme majoria dels ciutadans dels països europeus. I això existia perquè aquesta oportunitat la donava el règim de Gorbtxov a la Unió Soviètica, que per primera vegada plantejava la possibilitat de la política d'una Unió Europea reformista pel món. Si ho plantejava empès per les circumstàncies, no ho sé, el cas és que la possibilitat hi era. I què es va fer? Es va menysprear Gorbtxov, tot l'afecte que després s'ha tingut a Ieltsin i a Putin va ser falta de col·laboració amb Gorbtxov i es va entrar en una dinàmica que és la que estem vivint ara.

Dins d'aquesta dinàmica el tema clau avui és el tractat de Maastricht i la unió monetària. Si el tractat de Maastricht l'haguessin llegit l'any 1993, s'haurien adonat que necessàriament havia d'acabar com ha acabat ara. Jo puc dir-ho perquè en aquell moment vaig dir-ho i ho vaig escriure; per tant, tinc la consciència tranquil·la. Per què? Doncs perquè no es va seguir la lògica de l'*Informe Delors* sobre la unió monetària i es va desequilibrar completament la construcció de la unió econòmica i monetària, almenys en dos sentits.

Si el tractat de Maastricht l'haguessin llegit l'any 1993, s'haurien adonat que necessàriament havia d'acabar com ha acabat ara.

Primer sentit: es va parlar d'unió monetària, però no es va parlar d'unió econòmica. Es va parlar d'unió monetària sobre la base de transferir de cop el primer de gener de l'any 1999 totes les competències dels estats membres a la Comunitat Europea i al seu Banc Central Europeu, sense cap període d'aprenentatge, de transició ni de reforma, cap possibilitat d'anar endarrere. Perquè això és un procés imparabile que no pot anar endarrere si no és que peta tot, que pot ser el que estigui passant ara, però

no hi ha manera de corregir-ho. I en canvi, en matèria de política econòmica no es va donar ni una competència efectiva a la Comunitat (ara Unió Europea) per fer política econòmica; al contrari, es va entrar en una dinàmica diabòlica de restringir, al marge de la política econòmica dels estats. Es varen entronitzar en el tractat de Maastricht dues disposicions que són a l'origen de la no-sortida actual de la crisi. Una disposició prohibeix al Banc Central Europeu i als bancs centrals en general deixar diners als estats, amb la qual cosa els estats estan en mans dels mercats perquè no tenen un prestador d'última instància que els pugui deixar diners. I, encara més greu, es va entronitzar, al principi, que les administracions públiques no poguessin tenir accés al crèdit privat, la qual cosa vol dir que ara el president del govern espanyol i el president de la Generalitat no poden parlar amb el senyor Botín o al senyor Fainé, i dir-los: «Vostès em deixaran diners al 3%, poden fer-ho, poden crear diners». Obligar el sistema bancari a fer això és un fet prohibit pel tractat de Maastricht. Aquests dos errors combinats fan que en un moment de crisi els instruments per superar-la simplement no existeixin.

En canvi, en matèria de política econòmica no es va donar ni una competència efectiva a la Comunitat (ara Unió Europea) per fer política econòmica; al contrari, es va entrar en una dinàmica diabòlica de restringir, al marge de la política econòmica dels estats.

Resumint: què estem vivint ara? Ara estem vivint les conseqüències dels errors comesos a partir dels anys vuitanta, quan no es va aconseguir crear un nou projecte polític reformista, que substituís el projecte inicial, i es varen començar a fer moltes coses, però totes elles malament. Les dues principals són l'ampliació de la Unió Europea i la unió monetària ■

JOSEP BORRELL

Com ens ha dit el nostre catedràtic, la unió monetària es va construir sense instruments per fer front a les crisis, i es va voler fer així perquè hi havia gent, sobretot els alemanys, que pensaven que si es feien els instruments per fer front a les crisis, era com una espècie d'incentiu perquè hi hagués una crisi, i van creure que la millor manera perquè la gent no fes foc era que no hi hagués parcs de bombers, perquè si no hi havia parc de bombers la gent tindria més cura i no faria foc. Això està molt bé fins que de cop i volta algú fa foc; i quan Grècia va fer foc es van adonar que no tenien un parc de bombers, és a dir, que no tenien instruments per fer front a la crisi. La crisi se suposava que no podia arribar si es complien els acords del tractat de Maastricht, perquè el tractat diu que els governs no poden tenir dèficit més enllà d'un 3% i el mercat s'encarrega de vigilar el sector privat; per tant, estem tranquils: si els governs compleixen amb la disciplina imposada pel tractat de Maastricht i el mercat s'encarrega de vigilar els sectors privats, no hi pot haver crisi. Com que no hi pot haver crisi, no cal que ens preocupem de quina manera hi fariem front si n'hi hagués.

La unió monetària es va construir sense instruments per fer front a les crisis, i es va voler fer així perquè hi havia gent, sobretot els alemanys, que pensaven que si es feien els instruments per fer front a les crisis, era com una espècie d'incentiu perquè hi hagués una crisi.

A la pràctica els governs no han complert les restriccions del tractat de Maastricht –els primers van ser els alemanys i els francesos–, i el mercat no ha estat capaç de controlar el sector privat, i si no que ens ho expliquin aquí, a Espanya, amb la bombolla immobiliària. De manera que la crisi que no podia venir, sí que va venir, i va esclatar en un petit país, Grècia, que és el 2% - 3% de l'economia d'Europa; per tant, un problema irrellevant que s'ha anat expandint, ha anat creixent i ha anat infectant uns altres països perquè, sota el meu punt de vista, es pot dir que no s'ha pogut donar una resposta perquè no hi havia instruments per fer-ho, és veritat, i s'han hagut de construir aquests instruments, tots els mecanismes d'intervenció i de finançament que s'han anat fent des del maig del 2010.

El que ens ha passat és la conseqüència d'una pèssima gestió de la crisi; des del primer dia es va veure que Grè-

cia no es podia finançar, perquè els mercats de capital li demanaven tipus d'interès del 9 i del 10%. Manifestament, quan algú et demana el 10% per deixar-te els cèntims, vol dir que no te'ls vol deixar o almenys tu no els hauries d'agafar a aquest tipus d'interès, perquè és insostenible. Quan de cop i volta un govern diu que té un dèficit més gran del que es pensava i el va corregint –primer se sap que no era el 3%, sinó el 4, el 5%, després tampoc era el 5, sinó el 9%–, els mercats es van esfereir. Van pensar: «A aquest país no se li poden deixar diners perquè mai, manifestament, no els podrà tornar», i van jugar especulant a la contra i fent pujar el preu del deute públic grec, jugant a provocar la bancarrota grega. Si en aquell moment els europeus haguéssim dit d'una manera creïble: «Garantim el deute grec; passi el que passi, el deute grec es pagarà, i si no ho pot pagar Grècia, ho pagarem els altres», d'una forma solidària i conjunta, segurament no estaríem com estem ara, perquè els especuladors s'haurien retirat i la crisi no s'hagués estès a uns altres països.

La crisi se suposava que no podia arribar si es complien els acords del tractat de Maastricht, perquè el tractat diu que els governs no poden tenir dèficit més enllà d'un 3% i el mercat s'encarrega de vigilar el sector privat.

Grècia és un problema fiscal, és un problema d'un país que té un dèficit molt gran i incontrolat, i per això sembla que la crisi sigui un problema de dèficit públic. Sembla que el problema sigui que tots els governs han gastat massa, però l'únic problema fiscal que hi ha hagut fins ara ha estat el de Grècia, perquè ni Espanya ni Irlanda, i fins i tot ni Portugal, no eren problemes fiscals, en el sentit que abans de la crisi no hi havia dèficit. Espanya tenia superàvit, l'endeutament d'Espanya abans de la crisi no era ni la meitat de l'alemany, i encara fins abans d'ahir el nostre deute públic era més baix que l'alemany. Ara estem més o menys en el mateix nivell que Alemanya, però podem dir que a Grècia el dèficit va provocar la crisi, mentre que a Espanya va ser al revés, va ser la crisi la que va provocar el dèficit: va venir una crisi del sector immobiliari, es va aturar l'economia, no hi va haver ingressos públics i hi va haver molta més despesa pública en forma d'ajuts socials i inversió per poder mantenir l'economia, i allò va crear el dèficit. Va ser una conseqüència de la crisi que en part era nostra –la crisi

del sector immobiliari— i, en part, era importada, perquè els atacs especulatius en contra del deute grec es van estendre als altres països.

L'únic problema fiscal que hi ha hagut fins ara ha estat el de Grècia, perquè ni Espanya ni Irlanda, i fins i tot ni Portugal, no eren problemes fiscals, en el sentit que abans de la crisi no hi havia dèficit. Espanya tenia superàvit, l'endeutament d'Espanya abans de la crisi no era ni la meitat de l'alemany.

El segon gran error va ser quan la senyora Merkel i el senyor Sarkozy, la famosa parella «Merkozy», varen dir que els privats haurien de pagar part del deute en el cas que aquest no es pogués pagar amb diner públic. La participació privada en les despeses de la crisi, des d'un punt de vista moral és perfectament comprensible: si vostè ha deixat uns diners a un govern i el govern no els hi pot tornar, doncs què hi farem, vostè ha perdut la inversió que ha fet, com l'hauria perdut si hagués comprat accions, i la veritat és que hi ha un bon nombre d'accions per escollir i en tenim bons exemples, com es veu en el cas de Bankia; ha fet una mala inversió i l'ha perdut, paciència. El problema és que això, que des d'un punt de vista moral és perfectament assumible, des d'un punt de vista pragmàtic és una bomba de rellotgeria, perquè des del mateix moment que es va dir això, els inversors van pensar: «Jo puc perdre els diners que he posat en el deute irlandès o en el deute portuguès». I van sortir corrents venent tot el deute irlandès i portuguès que tenien, no fos cas que quedessin atrapatats, i això mateix, la seva sortida massiva, va enfonsar els deutes d'aquests països i va obligar a una intervenció.

I des de llavors fins ara, estem en una situació com si dos borratxos s'intentessin aguantar l'un a l'altre: l'un és el govern i l'altre són els bancs, que compren els deutes públics dels governs i, com que aquest deute està posat en qüestió, es fragilitzen. Els bancs són febles perquè tenen actius immobiliaris que no valen gran cosa i perquè, a més a més, estan fins a dalt del deute públic que han comprat als governs, i com que aquest deute públic és sospitós, els bancs estan afeblits i els governs han de venir a ajudar els bancs recapitalitzant-los. És a dir, els governs afebleixen els bancs i els bancs afebleixen els governs i així estan tots dos aguantant-se l'un a l'al-

tre en una situació de completa inestabilitat i agreujant el problema en un cercle viciós que només es pot arreglar si algú hi intervé des de fora. I aquest algú que ha d'intervenir de fora és un banc central que, de tant en tant, intervé quan veu que estem arran de l'abisme, com l'agost de l'any passat. Llavors intervé i es posa a comprar deute públic massivament per fer baixar el preu o dóna un bilió d'euros per donar liquiditat als bancs quan veu que estan ofegats, però intervé sempre al final, quan ja no pot més, quan el cost és molt alt, quan estem a punt de morir ofegats. Si ho féssim des del principi, d'una forma ordenada, ens costaria molt menys i no tindriem aquests problemes que tenim.

Els governs afebleixen els bancs i els bancs afebleixen els governs i així estan tots dos aguantant-se l'un a l'altre en una situació de completa inestabilitat i agreujant el problema en un cercle viciós que només es pot arreglar si algú hi intervé des de fora. I aquest algú que ha d'intervenir de fora és un banc central.

Anglaterra té molt més deute públic i molt més dèficit públic que Espanya i paga pel seu deute un 2%, i en canvi Espanya està pagant més del 6%. Estem arribant al límit a què va arribar Grècia abans de ser intervinguda. Si el problema és el dèficit públic i aquell en té més que jo, per què paga menys que jo? Perquè els anglesos emeten el seu deute amb una moneda que controlen, el seu deute l'emeten en lliures i les lliures les emet el banc del Regne Unit; és el seu banc, és la seva moneda, però nosaltres emetem una moneda que no controlem, perquè ni tenim un banc ni tenim el control d'aquesta moneda, el control és a Frankfurt i allà ens trobem amb un plantejament de polítiques d'austeritat que maten el creixement, suprimeixen la demanda. Volen que al mateix temps es redueixi el dèficit privat i el dèficit públic, però el problema d'Espanya no és el dèficit públic ni el deute públic, és sobretot el deute privat, la gegant bombolla de deute privat, i tot alhora no pot ser. Les famílies, les empreses, es desendeuten, i l'Estat també s'ha de desendeutar; el que passa és que l'economia es deprimeix, i si l'economia es deprimeix, hi ha menys ingressos públics, i en conseqüència hi ha més dèficit, i en conseqüència has de fer més austeritat per corregir el dèficit, i això és un cercle viciós. Entrem en una recessió de la qual només podem sortir si algú de

fora (hauria de ser el Banc Central) es planteja que hi ha d'haver un canvi en les polítiques que està imposant Alemanya.

Si el problema és el dèficit públic i aquell en té més que jo, per què paga menys que jo? Perquè els anglesos emeten el seu deute amb una moneda que controlen, el seu deute l'emeten en lliures i les lliures les emet el banc del Regne Unit.

Per tant, a la pregunta «Com serà Europa després de la crisi?», la resposta és: com vulgui Alemanya que sigui. El problema és que no tinc gaire clar que els alemanys tinguin clara quina és l'Europa que volen, perquè cada vegada diuen una cosa i en fan una altra. Diuen que volen la unió política, però al mateix temps no fan el que caldria fer per tenir-la. Diuen que volen una unió fiscal, però el que estan fent únicament és aplicar una austeritat encara més forta. I diuen que no a tot, diuen que no als eurobons, diuen que no a les polítiques monetàries dels pensionistes, diuen que no a expandir la demanda interna alemanya perquè hi hagi més demanda de les nostres exportacions, diuen que no a l'ajuda col·lectiva als bancs. Tots aquests nos alhora són impossibles. I quan ens diuen des d'Alemanya que fem com ells, que siguem com els alemanys i que exportem molt, com ells fan, la pregunta és: exportar a qui? Perquè algú exporti, un altre ha d'importar. Si tots fóssim com els alemanys i tots exportéssim molt, qui seria l'importador? Els alemanys

han exportat molt perquè nosaltres hem importat. Nosaltres i els altres països europeus. I aquesta ha estat la conseqüència o la causa que els alemanys hagin acumulat un enorme superàvit financer que ha alimentat les nostres bombolles especulatives. Ha passat el que s'havia pensat que passaria amb Maastricht, que els capitals alemanys finançarien el desenvolupament dels països endarrerits. El problema és que aquests capitals no han anat a augmentar el capital productiu, no han anat a la capacitat productiva de l'economia, sinó que han anat allà a on el guany o el benefici especulatiu immediat era més fort, que és el sector immobiliari. I això no ha provocat, un desenvolupament tecnològic sinó un desenvolupament especulatiu de bombolles que han acabat explotant i ensorrant l'economia.

Després veurem com podem sortir d'aquí però aquest és el diagnòstic, la política és profundament equivocada i bona part de la crisi és conseqüència de la mala resposta a una petita crisi, de la falta d'instruments, de la voluntat de castigar abans que no d'ajudar. Jo penso que ens han volgut castigar per voler ser tramposos, abans d'ajudar-nos a sortir del forat, i ara està tothom esperant a veure què voten els grecs aquest diumenge. Perquè segons el que votin, ens podem trobar amb un problema molt greu. Si Grècia hagués de sortir de l'euro, que jo espero que no, això d'aquí ja no seria un problema només dels grecs, seria un problema del conjunt de la Unió Europea, perquè crearia una situació d'una expectativa encara més forta que el sistema es pogués ensorrar tot sencer ■

JOAN BOTELLA

Jo els explicaré una història bàsicament paral·lela a la dels meus dos companys, accentuant un aspecte, però. I veuran com en un punt m'apartaré del que ha dit el professor Torrent. Si es mira amb una perspectiva llarga, la integració de la Unió Europea, això que es va inventar el 1958, responia a dues motivacions bàsiques. La primera la deia en Torrent: evitar que els europeus tornessin a començar a fer-se la guerra, com ara entre francesos i alemanys, cosa que havia passat tres vegades en setanta anys. La segona –situïn-se en el que era aquest continent en runes l'any 1949-1950–, donar de menjar als europeus; d'aquí la prioritat absoluta que hi havia en aquell moment amb la política agrària comunitària, que encara a la meitat dels anys vuitanta, quan això va començar a millorar, gastava més de dos terços dels pressupostos de la Unió. Érem la superpotència agrària mundial, cap unitat política tenia tants recursos dedicats a la producció agrària. Aquests dos postulats es basaven en el postulat implícit que reapareix quan rasques una mica sota la problemàtica d'aquell moment, com amb la d'ara: que paguin els alemanys. L'aportació principal de diners, el funcionament de les comunitats i després el funcionament de la Unió, els impostos, els pagaven els alemanys, eren els més grans, era l'economia que creixia més ràpidament al llarg dels cinquanta i dels seixanta, sota la culpabilitat d'haver posat en marxa i d'haver perdut la guerra mundial. Aquest principi que paguin els alemanys, rasquin mig segon a qualsevol funcionari de Brussel·les i els ho explicarà, i apareix aquests dies quan parlem de l'Angela Merkel.

L'aportació principal de diners, el funcionament de les comunitats i després el funcionament de la Unió, els impostos, els pagaven els alemanys, eren els més grans, era l'economia que creixia més ràpidament al llarg dels cinquanta i dels seixanta, sota la culpabilitat d'haver posat en marxa i d'haver perdut la guerra mundial.

Aquest marc europeu integrat, per a què es feia servir? Quins eren els usos interns en la política de cada país, per a què servia la referència europea? Per a la major part dels europeus, per a la majoria de governs europeus, la referència a Brussel·les, a les decisions de les comunitats, servia per fer possible prendre aquelles decisions que internament no es podien prendre. Cal desmantellar el sector siderúrgic, per exemple. «Nosaltres no ho

fariem, però és clar, tenim un compromís a escala europea», de tal manera que la Unió Europea servia com a justificació de les coses que s'havien de deixar de fer o que s'havien d'interrompre. Compensaven les opinions públiques nacionals perquè hi havia rendiments, beneficis lligats a la integració europea. Això és molt clar en el cas d'Espanya, on hi havia i encara hi ha un entusiasme europeu bastant considerable si comparem l'opinió pública espanyola amb la d'altres països. Perquè per als espanyols Europa significava, en primer lloc, democràcia, reforçament del sistema democràtic i, en segon lloc, suport econòmic. Al llarg dels 25-30 anys de la permanència espanyola a la Unió Europea es calcula que el fet d'estar a dins de la Unió ens ha donat cada any un 1% del PIB de mitjana, la qual cosa suposa un rendiment molt important, som un 30% més rics del que seríem si no fóssim de la Unió Europea.

Per als espanyols Europa significava, en primer lloc, democràcia, reforçament del sistema democràtic i, en segon lloc, suport econòmic. Al llarg dels 25-30 anys de la permanència espanyola a la Unió Europea es calcula que el fet d'estar a dins de la Unió ens ha donat cada any un 1% del PIB de mitjana.

En un cert moment, l'èxit va fer oblidar aquelles raons inicials i va obligar a pensar en concret què s'havia de fer. Entorn del 1992, l'any del tractat de Maastricht, de fet hi havia dos projectes diferents. En primer lloc, hi havia un projecte en el qual estava molt implicada Espanya, se'n deia l'*època de l'aprofundiment de la Unió*, fer que la Unió Europea tingués competències en més àmbits, en més matèries, es parlava optimistament de l'Europa social, de tal manera que les mesures de lliure circulació de mercaderies, de mà d'obra, de capital, anessin acompanyades de mesures d'aproximació de les condicions de vida als diferents països.

Aquesta estratègia d'aprofundiment, que hauria requerit, per exemple, eines fiscals més fortes, eines més ambiciosos, es contraposava a una altra, el que se'n deia la *lògica de l'ampliació*. Acabava de caure el mur, acabaven d'aparèixer nous estats a l'Europa central i oriental, i molts d'ells picaven a la porta europea, com Espanya, Portugal o Grècia havien fet deu o quinze anys abans per les mateixes raons, per assegurar, per reforçar els

sistemes polítics nous que es creaven i per millorar econòmicament.

Aquesta disputa no era una disputa filosòfica, era una disputa fortament d'interessos, i l'opció escollida que representa, per posar-hi una bandera, la victòria de l'oposició britànica, va ser: «Volem extensió, volem ampliació, no volem aprofundiment, volem mercats més amplis, amb països més diferents», la qual cosa generarà molts efectes, per exemple una caiguda dels salaris a escala europea, un més gran mercat per a la circulació de les mercaderies o un més gran mercat per a les inversions i, a la inversa, menys ambició d'integració, d'homogeneïtzació de condicions de vida o d'una certa integració en l'àmbit social. D'això se'n va dir *la nova Europa*, contra la vella Europa socialdemòcrata, paternalista, feta per socialistes i cristianodemòcrates, etc. Una nova Europa més competitiva, més americana, més *vibrant*, els agrada dir als anglesos.

«Volem extensió, volem ampliació, no volem aprofundiment, volem mercats més amplis, amb països més diferents», la qual cosa generarà molts efectes, per exemple una caiguda dels salaris a escala europea.

Potser recorden que poc abans de l'inici de la guerra de l'Iraq, l'any 2003, va aparèixer a molts diaris europeus un article firmat pels primers ministres de la meitat més un dels països de la Unió, per 13 dels 25, el primer dels quals era José M. Aznar, que van ser els que van estar després d'acord amb la intervenció americana a l'Iraq, i que es titulava així: «La vella Europa davant la nova

Europa»; davant la vella Europa pacifista, antiquada, difícil amb els americans, una nova Europa més enèrgica, amb més força, més capaç de ser proamericana.

D'això se'n va dir *la nova Europa*, contra la vella Europa socialdemòcrata, paternalista, feta per socialistes i cristianodemòcrates, etc. Una nova Europa més competitiva, més americana, més *vibrant*, els agrada dir als anglesos.

Per tant, s'ha parlat d'errors, i probablement els dissenys institucionals sempre es poden fer millor, sempre es poden fer d'una altra manera, i si no mirin el fracàs del projecte de constitució pocs anys després, però allò essencial no era un error. L'objectiu buscat és el que es va assolir, malgrat que, efectivament, en els anys noranta s'havia advertit que una unió monetària sense unió econòmica, que un banc central independent que no depèn ni dels governs i que té com a única funció el control de la inflació, és una cosa molt difícil d'administrar, i que una mateixa política econòmica que serveixi per a Suècia, Alemanya i Grècia, ja es veu que no és fàcil d'inventar ni pel més agut dels economistes. Què els volia dir, amb això? Que no crec que es tracti d'una victòria de l'economia sobre la política, com es diu de vegades, que no crec que es tracti d'un error del disseny, sinó de dues opcions polítiques, o més, una de les quals es va imposar. El disseny institucional, el disseny de la dinàmica de lògica comunitària, es va fer des d'un cert punt de vista. I el que vivim avui són les conseqüències, impensades potser, però les conseqüències inexorables d'aquell punt de vista ■

2a RONDA

Ramon Torrent

Jo estic sempre en desacord amb les persones que veuen massa estratègia darrere de decisions de la Unió Europea. Jo vaig estar treballant deu anys al Servei Jurídic del Consell, estava en el centre de la presa de decisions de Brussel·les, i vostès no es pensen la quantitat d'ignorància que hi ha en els que prenen decisions. Els ho il·lustraré amb dos o tres exemples. Primer: tots vostès saben que el motor de la unió monetària té una data, l'1 de gener de 1999; després d'un any i mig de negociacions, al text que havien negociat –ara diré qui l'havia negociat– i que va arribar a Maastricht, no hi havia la data. Vostès s'imaginin què era el tractat de Maastricht sense data? Eren totes les disposicions sobre el dèficit públic, tota la constitucionalització de polítiques econòmiques reaccionàries i d'unió monetària, res, això era el que volien els que varen negociar el tractat de Maastricht. La data va ser introduïda pel meu cap, el director general del Servei Jurídic del Consell a Maastricht. Per què? Perquè abans de Maastricht, Mitterrand, potser aconsellat per Delors, va parlar amb Andreotti i amb Kohl, i quan el primer ministre holandès va obrir Maastricht i va fer el discurs –és un moment històric– es va trobar amb la sorpresa que li demanaven que s'havia de posar una data. Sorpresa que també va tenir Felipe González, que no s'havia assabentat de l'operació. S'ho creuran o no s'ho creuran, però va anar així.

Vaig estar treballant deu anys al Servei Jurídic del Consell, estava en el centre de la presa de decisions de Brussel·les, i vostès no es pensen la quantitat d'ignorància que hi ha en els que prenen decisions.

Aleshores, què vol dir, això? Vol dir que Maastricht no tenia un disseny conscient. Ells havien negociat una altra cosa, que no portava a la unió monetària, i l'única manera que allò portés a la unió monetària, que havien negociat i en què havien arribat a un acord el Mitterrand i el Kohl, era afegir-hi la data, i es va afegir la data. Però això explica també els defectes de disseny de Maastricht: no hi ha manera de treure Grècia de l'euro, no hi ha cap mecanisme, Grècia no se'n pot anar de l'euro perquè no hi ha cap mecanisme perquè se'n vagi. Si hi hagués algun mecanisme per fotre-la a fora, perquè marxés, ja se n'hauria anat. Grècia només se'n pot anar de l'euro si es col·lapsa tot el sistema jurídic de Maastricht.

Aprofito per dir –una de les idees amb les quals estic absolutament d'acord políticament amb en Josep– que si els europeus haguessin dit «Garantim el deute de Grècia» des del primer moment, segurament no estariem on estem. Però és que això el tractat de Maastricht ho prohibeix, hi ha un article que diu: «Està prohibit que els estats i la Unió Europea es facin càrrec o es responsabilitzin dels deutes dels estats». Per tant, allà hi ha molta cosa mal feta, i molta cosa mal feta per ignorància.

Grècia no se'n pot anar de l'euro perquè no hi ha cap mecanisme perquè se'n vagi. Si hi hagués algun mecanisme per fotre-la a fora, perquè marxés, ja se n'hauria anat. Grècia només se'n pot anar de l'euro si es col·lapsa tot el sistema jurídic de Maastricht.

Els donaré una altra dada. Vostès coneixen el tractat de Lisboa, i vostès es pensen que darrere d'aquest tractat hi havia tres estratèges alemanys, quatre estratèges francesos i dos estratèges britànics. En realitat, el tractat de Lisboa va ser escrit de la primera lletra a l'última per una sola persona, el director general del Servei Jurídic del Consell, que volia treure una patata calenta de la taula del Consell. El tractat de Lisboa no ha estat mai negociat a nivell ministerial, mai cap ministre ha parlat del tractat. Després del Consell Europeu que va decidir posar en marxa la Conferència Intergovernamental, van haver-hi dues reunions, d'un grup de treball que simplement va veure que el que havia preparat el Jean-Claude Piris corresponia a les conclusions del Consell Europeu de Berlín, que també havia redactat ell, i és clar que coincidien, si ell les havia redactat totes dues!

Jo els dic encara una altra cosa perquè hi pensin, perquè encara pateixin més aquesta nit, però un és professor universitari i ha d'analitzar la realitat. Em fa molta gràcia quan la gent em diu: «Vindran els experts de Brussel·les», i jo voldria dir: «Nom i cognoms». Però vostès es pensen que allà a Brussel·les n'hi ha vint-i-set, de Keynes? Són funcionaris! Gent que no es van adonar que Grècia els enganyava, quan era una evidència claríssima. Que s'ho varen empassar. Que no n'han fet cessar cap. I no n'ha dimitit cap. Noms i cognoms. Vostès es pensen que la gent de Brussel·les són molt més experts? Qui va negociar el tractat de Maastricht? Com que no són aquí no vull dir-ne els noms. Un va ser el director

general del tresor espanyol, i el director general del tresor espanyol d'aquella època és una persona molt intel·ligent, molt divertida, bon amic, però què sabia de la unió monetària? Doncs no en sabia absolutament res, però vostès es pensen que el director general del tresor alemany o el director general del tresor holandès en sabien gaire més? Es varen trobar que havien de redactar allò i varen redactar un monstre, tampoc se n'estranyin.

Vostès es pensen que la gent de Brussel·les són molt més experts? Qui va negociar el tractat de Maastricht? Va ser el director general del tresor espanyol, i el director general del tresor espanyol d'aquella època és una persona molt intel·ligent, molt divertida, bon amic, però què sabia de la unió monetària? Doncs no en sabia absolutament res.

Això ho dic perquè és molt important, perquè joestic molt en desacord amb una cosa que ha dit en Botella, i és el disseny, l'ampliació; és purament una estratègia *by default*, ningú sabia què fer amb l'enfonsament de la Unió Soviètica, i varen intentar diverses coses, com ara la teoria dels cercles concèntrics del De Gaulle, però va fracassar tot. Quan la Unió Europea no sap què fer, què es fa? Doncs es negocien acords.

Imaginín que vostès són el Consell Europeu, caps d'estat i de govern; no pensin pas que són més llestos que vostès, són com nosaltres, desbordats per les circumstàncies. Ningú pensava que s'esdevindria l'enfonsament de la Unió Soviètica, o una crisi econòmica; com diu en Josep, els manuals diuen que no passarà una crisi econòmica, i per tant, els bons estudiants creuen que no passarà. S'han de reunir, l'any 89 o 90, i pensar què passarà amb els països de l'anterior bloc soviètic, no tenen ni la menor idea del que diuen, i pensen «l'ampliació, no». Al cap d'alguns mesos es tornen a reunir, i segueixen sense saber què dir, i llavors, què diuen? Miri, tres sí, perquè aquí hi ha tres països que són molt europeus, que són Polònia, la vella Txecoslovàquia –que encara estava unida– i Hongria, aquest tres sí. I al cap de sis mesos n'han de tornar a parlar, i al cap de sis mesos vénen els nòrdics i diuen: «Els països bàltics són uns protectorats nostres i no fan mal», i al cap de cinc mesos n'han de tornar a parlar.

I a Brussel·les, on s'inventa argot, es parla de la *teoria de la regata*: totes les barques surten juntes i cada una va arribant, d'una en una, això era la teoria oficial. Com ha acabat? Tots a dins i tots de cop, i malament. Per què? Perquè els polítics han de prendre decisions, i si tenen unes decisions que estan massa predeterminades en el *hardware*, les prenen. I per això, a mi, em fa molta por la situació actual, perquè per resoldre-la hi ha d'haver algun tipus de projecte polític i no hi és.

I si tots estem d'acord que el tractat de Maastricht es va fer malament, com resols la situació actual si hi ha un article del tractat que ho prohibeix? Es corregeix això? Però per corregir-ho, què cal? Cal la modèstia de reconèixer els errors, i que jo sàpiga, aquesta modèstia no hi és, ni a Brussel·les, ni aquí, a mi encara cap polític català m'ha demanat perdó per l'estatut que varen negociar en nom meu l'any 78, i que és l'origen de tots els nostres mals aquí, a Catalunya, de manera que si això no m'ho han fet amb l'estatut de l'any 78, dubto molt que m'ho facin amb el tractat de Maastricht.

I si tots estem d'acord que el tractat de Maastricht es va fer malament, com resols la situació actual si hi ha un article del tractat que ho prohibeix? Es corregeix això? Però per corregir-ho, què cal? Cal la modèstia de reconèixer els errors, i que jo sàpiga, aquesta modèstia no hi és.

El tractat de Maastricht el varen estar negociant els directors generals del tresor i els subgovernadors dels bancs centrals, però sobretot els directors generals del tresor. I varen negociar el tractat que va arribar a Maastricht, perquè aquesta és una afirmació empírica, existeix el text que va arribar a Maastricht, sense la data. Després d'un any i mig de negociació, la data va haver de ser improvisada a Maastricht i això és un altre fet, imagineu-vos vosaltres el que seria el tractat sense la data, no hi hauria hagut l'euro, però hauríem tingut totes les restriccions del dèficit públic, etc., que era el que volien els directors generals del tresor. Perquè l'any 92, els directors generals del tresor, que gestionaven el Sistema Monetari Europeu quan encara no havia entrat en crisi, es pensaven que eren gairebé Déu, i que allò ho controlaven. El que ells volien era fer a Brussel·les el que eren incapaços de fer en els seus governs, i en Josep els

coneix prou bé, els directors generals del tresor, sap perfectament –els ha tingut una mica de subordinats seus– que el director general del tresor és una mica com un capellà, com un bisbe: imprimeix caràcter, els pots anar canviant a tots, tots són iguals, tots pensen el mateix, i el que pensen sobre la política econòmica és el que teniu al tractat de Maastricht ■

Joan Botella

Només volia fer un comentari breu. Podem infravalorar l'estratègia conscient que hi hagi, i això és deliberat, però de vegades no ens equivoquem, les coses que passen no és perquè el Tractat digui que han de passar, això és com dir que a Espanya hi ha monarquia perquè la Constitució ho diu; potser és al revés la connexió, potser la Constitució es va fer a conseqüència del fet que hi havia monarquia. Quan Alemanya, arran de la unificació, i posteriorment França, van començar a incomplir dràsticament els mandats del tractat de Maastricht, ningú els va renyar, ningú els va qüestionar quan el seu dèficit pressupostari es va disparar molt per sobre del 3% o van acumular molt més deute públic del 60% màxim, va haver-hi un moment que primer Alemanya i després França, estaven com nosaltres avui. Si avui un país amb les nostres magnituds macroeconòmiques demanés ingressar a la Unió, no el deixarien perquè no complim les condicions del tractat; doncs bé, França i Alemanya, en un cert moment, als anys noranta, no les complien. Se'ls ho va retreure? No, és a dir, l'aplicació de la norma respon en cada moment a la correlació política que hi ha. I en un cert moment, el que es va imposar és un tipus de lectura sobre l'altre. Això corresponia a una estratègia fosca adoptada per no sé qui no sé on? No, el que estic dient és que hi havia dos camins i coactivament es va optar per un, potser perquè era el més fàcil, potser perquè era el previst, potser perquè era el que estava definit per defecte a l'ordinador d'alguna persona, però aquella tria va ser una tria, perquè van haver-hi veus que van advertir que no anaven bé ■

Josep Borrell

Alguna consideració jurídic-tàctica. Quan va entrar en vigor l'euro Papandreu va dir el que diuen tots els governs quan arriben: «M'he trobat amb un dèficit més gran del que jo em pensava». Sempre que hi ha un canvi de govern

és la primera cosa que diuen: «M'han deixat un dèficit més gran del que jo em pensava; per tant, no podré complir amb les promeses que havia fet», això és una regla general que s'ha instaurat en política, desgraciadament. A Papandreu se li'n va anar la mà, ho va dir massa alt i massa fort, i va dir que en comptes de tenir un dèficit del 3%, el tenia del 9% i del 12%, i va esfereir a tothom.

Fins que va passar allò, el tipus d'interès del deute grec era exactament el mateix que el del deute alemany. Durant deu anys els mercats financers, tan intel·ligents, tan clarividents, demanaven el mateix tipus d'interès per comprar un bo grec que per un d'alemany, com si pensessin que tenia el mateix risc. La corba d'interès abans de l'euro era molt diferent: convergeixen tots i són tots els mateixos durant deu anys, i de cop i volta divergeixen tots una altra vegada, perquè de la nit al dia s'adonen que un bo grec no és tan segur com un bo alemany. I llavors hi ha una onada especulativa contra el deute grec que fa el problema insoluble; el problema era greu però es podia arreglar, l'onada especulativa és el que ho va fer insoluble.

De la nit al dia s'adonen que un bo grec no és tan segur com un bo alemany. I llavors hi ha una onada especulativa contra el deute grec que fa el problema insoluble; el problema era greu però es podia arreglar, l'onada especulativa és el que ho va fer insoluble.

Seria diferent si en aquell moment els europeus haguessin dit: «Garantim el deute grec». Tu em dius que no ho poden dir perquè el tractat ho impedeix; el tractat impedeix que els estats es facin càrrec del deute dels altres, però no impedeix que el Banc Central Europeu compri deute al mercat secundari. A l'agost de l'any passat, quan els deutes espanyol i italià estaven a punt d'enfonçar-se perquè l'onada especulativa feia pujar el tipus d'interès, la prima de risc, fins a uns nivells insuportables, el Banc Central va intervenir i es va posar a comprar deute espanyol i italià fins que va controlar la situació. Si el que es va fer a l'agost del 2011 s'hagués fet al maig del 2010, i el Banc Central hagués dit: «Jo intervindré el mercat de deute públic grec, compraré tot el deute grec que faci falta per estabilitzar el tipus d'interès, no deixaré que pugui per sobre de l'x%», el problema l'hauríem arreglat dins del tractat.

Perquè el que van fer el mes d'agost ho haurien pogut fer un any abans, i no ho van fer perquè llavors es pensava que això era impossible, que no es podia fer, que el tractat ho prohibia, i quan vam tenir l'aigua al coll, van dir que ni tractat ni res, fem el que haguem de fer perquè si no, ens ofeguem. I varen buscar la porta del darrere; jurídicament és possible intervenir el mercat secundari; si no, no ho haguessin fet. Però per què van tardar un any i mig a descobrir que podien intervenir el mercat secundari? Per què no ho van fer des del principi? Perquè hi ha d'haver una voluntat manifesta. I la voluntat era castigar Grècia («els grecs són uns tramposos i els hem de castigar, i després ja veurem si els ajudem»). Això és com si en una casa es cala foc en un apartament, i en comptes de córrer a apagar el foc, diem: «Ah, com que és un veí molt dolent, doncs que es cremi».

El que vull dir és que hi ha hagut una manca absoluta de resposta solidària, i una manca absoluta d'entendre que el problema era un problema de tots, que no es podia aïllar, no érem conscients de la interdependència que teniem entre nosaltres. Ara encara tenim el mite de la dependència, estem tots vinculats per uns lligams financers enormes. Per això penso que el fet que Grècia sortís de l'euro seria un drama per als grecs, seria un drama per a Europa i també per al Consell Polític Europeu, però també us dic que Grècia no es pot quedar dins de l'euro amb les condicions que li estem imposant avui en dia. Amb les condicions que avui li posem, no es pot quedar dintre, i sortir-ne és molt negatiu; per tant, conseqüència lògica, sembla que hem de canviar les condicions. Sembla que Alemanya no ho vol, però això ja forma part de la segona part de la història ■

PART 2: REPTES DE FUTUR DE LA UNIÓ EUROPEA

Antonio Franco

Segona part de la història; hem d'intentar veure, amb brevetat, les mesures concretes que s'han de fer per adreçar i per retrobar-nos amb un projecte europeu viable. Amb una situació que, a més a més de tenir tot aquest contingut econòmic, també tingui més contingut polític ■

Josep Borrell

Penso que hem de distingir les coses que es poden fer a curt termini i que es poden fer ja, i les coses que s'haurien de poder fer, però que, per poder-les fer, fan falta una sèrie de passos que tarden temps i que, desgraciadament, no es poden aplicar demà. No dic que no calgui fer-les, dic que desgraciadament no es poden fer demà; en canvi, algunes coses s'haurien de fer demà perquè demà passat és massa tard. La primera cosa que s'hauria de fer és una política monetària més a l'americana, més laxista, i una política pressupostària menys contractiva. Que en la situació actual, el Banc Central Europeu encara tingui el tipus d'interès a l'1% és inexplicable; que en una economia amb una recessió com la de la Unió Europea els tipus d'interès estiguin encara a l'1% és una cosa que només s'explica per una posició ideològica.

La primera cosa que s'hauria de fer és una política monetària més a l'americana, més laxista, i una política pressupostària menys contractiva. Que en la situació actual, el Banc Central Europeu encara tingui el tipus d'interès a l'1% és inexplicable.

Haurien de baixar més els tipus d'interès, hi hauria d'haver una política de creació monetària com han fet els americans, hauríem d'acceptar una mica més d'inflació, els alemanys haurien d'ajudar al reequilibri. Nosaltres tenim dèficit i ells tenen massa superàvit; haurien d'expandir la seva demanda interna, i això vol dir que haurien de consumir més perquè nosaltres poguéssim exportar més, i hauríem d'acceptar que els seus salaris creïessin més per tornar a reequilibrar la competitivitat amb els nostres, que han crescut massa. Ja sé que és una cosa bestial dir que els nostres han crescut massa, però és veritat que en els deu darrers anys els costos salarials dels països del sud han crescut massa respecte al creixement dels alemanys, i s'han de reequilibrar.

El Banc Central Europeu hauria de sortir dient el mateix que va dir el Banc de Suïssa: «No deixaré que es revaluï el franc suís, cada cop que el franc suís pugui, jo me'n vendré tots els que faci falta, per fer baixar el preu». El Banc Central Europeu hauria de dir el mateix: «No deixaré que la prima de risc d'Espanya i d'Itàlia pugui per sobre de 300, intervindrà el mercat comprant el deute públic d'aquests països fins que la prima de risc s'estabilitzi». Es necessita una política pressupostària menys contractiva: reduir el dèficit públic, sí, però a poc a poc; és a dir, pensar que Espanya pot reduir el seu dèficit públic al 3% en els dos anys que ens han donat és simplement impossible, és literalment impossible, i com més ens capfiquem a fer-ho, més impossible serà, perquè com més restringim l'economia més creixerà el dèficit, hi haurà menys ingressos públics i més despesa pública social. Això són coses que es podrien fer immediatament, és una qüestió de voluntat política.

Hauríem de deixar devaluar una mica més l'euro. Europa és l'únic país que té una actitud beatífica en la política monetària internacional. Els americans manipulen el tipus de canvi del dòlar tant com poden, els japonesos també, els xinesos també, els suïssos no cal dir-ho, però aquí ens permetem dir: «L'euro no té política de canvi. El tipus de canvi de l'euro el fixen els mercats». Si l'única moneda les autoritats polítiques de la qual abdiquen de fer-la servir com un instrument polític és l'euro, i l'euro fluctua i és la variable d'ajustament de la guerra que mantenen els americans, els japonesos i els xinesos respecte a la paritat de les monedes, hauríem de deixar baixar l'euro fins a l'1. Està a l'1,25; ha baixat una mica, però encara està massa alt per poder exportar una mica més.

Però, és clar, el sector privat s'ha de desendeutar, i de fet ho estem fent, les famílies i les empreses espanyoles han passat de tenir dèficit a tenir superàvit, amb 17 punts del PIB. És a dir, l'economia privada espanyola està totalment aturada. A més, l'economia pública ha de reduir el seu dèficit en aquesta proporció; per tant, s'han de retirar de l'economia 6 punts de PIB en dos anys. A més, l'euro està molt alt, i per tant exportar és difícil; a més a més, els alemanys no consumeixen, i per tant, és difícil exportar-los res. En definitiva, això és la catalèpsia total, això és la mort; per tant, hem de reactivar l'economia, i sabem com fer-ho.

Les mesures que he dit són immediates, no violen cap tractat i és qüestió de voluntat política. Desgraciadament no es faran, però és el que caldria fer. A més llarg termini, a mitjà termini, caldria mutualitzar el deute públic d'Europa, els famosos eurobons. Fer que hi hagi un sistema de regulació europea dels bancs i no que cada país reguli els seus; en un moment en què els bancs ja han saltat per sobre de les fronteres, ja no hi ha bancs nacionals, hi ha bancs europeus. Però bàsicament la clau la té Alemanya, que hauria d'expandir la seva economia amb una demanda més forta i acceptar menys contracció pressupostària, una política monetària més laxista i a mitjà termini, eurobons, euroobligacions, i un sistema col·lectiu de garantia bancària. Tot això és perfectament possible. Algunes coses es poden fer demà passat, però no veig en absolut que els alemanys ho vulguin fer, i res d'això es pot fer si Alemanya no hi està d'acord. Aquest és el problema ■

Joan Botella

Jo tinc una especial devoció per un polític conservador europeu, d'un país petit, Luxemburg, que avui és el president de l'eurogrup, el Jean-Claude Juncker. És un tipus molt llengut, a diferència de la majoria dels seus col·legues de professió, a qui en una entrevista fa alguns mesos li van dir: «Escolti, com és que ningú a Europa sap què és el que s'hauria de fer?», i va respondre: «Sí que ho saben, el que no saben és com guanyar després les eleccions del seu país». I aquest és el problema.

Del front econòmic no en parlaré, perquè els meus dos companys de taula en saben infinitament més que jo i voldria pensar una miqueta en termes institucionals, perquè efectivament el punt a on estem és que els mecanismes de govern de la Unió Europea avui mateix són clarament insuficients. Què pot passar aquí?

Primera: el pitjor que pot passar és el trencament. O sigui, ningú es fa càrrec de la catàstrofe humana, social, econòmica i política que viuríem si això de la Unió perdés força de manera no planificada i d'aquí a uns quants mesos s'hagués de desfer. Seria una catàstrofe impensable. I qualsevol cosa que eviti això, hauria de ser benvinguda.

Segona cosa que podria passar: anem a millorar integrant més els mecanismes de govern i de funcionament.

Per exemple, que hi hagi una autoritat política de la Unió que pugui prendre aquestes decisions, ordenar aquestes coses al Banc Central Europeu o dirigir de manera eficaç, i amb autoritat, un procés de reforma dels tractats i d'aprovació d'una autèntica constitució a escala europea. Jo ho veig molt difícil, segurament a curt termini no és possible, i fins i tot a mitjà termini és molt complicat. Per què? El mes que ve ingressa Croàcia a la Unió i d'aquí a no res ingressarà no sé qui més que ve de l'est, de l'ex-Iugoslàvia. És a dir, la bicicleta –aquest parany de la bicicleta– segueix rodolant. I segueixen reunint-se uns i altres frenèticament cada poques setmanes. Hi ha d'haver una cimera –decisiva, diuen– a finals de juny, però a mitjan juliol n'hi haurà una altra, també decisiva. És com la lliga de futbol, hi ha un partit històric cada setmana. El «partit del segle» cada pocs dies. Estem, doncs, en una situació així; per tant, em sembla difícil.

El pitjor que pot passar és el trencament. O sigui, ningú es fa càrrec de la catàstrofe humana, social, econòmica i política que viuríem si això de la Unió perdés força de manera no planificada i d'aquí a uns quants mesos s'hagués de desfer.

La segona cosa que s'ha pensat: dins la Unió, cercles diferents. Un cercle més integrat, que englobaria els virtuoses, i els altres quedariem en un cercle diferent. És la recuperació, en l'àmbit monetari, de la vella idea de la geometria variable que havia corregut durant els anys Mitterrand. Fins i tot algú havia parlat en un cert moment –després n'ha deixat de parlar– que, ja que no es pot sortir de l'euro, uns quants podrien entrar en una nova moneda, el «supereuro». Els que complissin màximament bé les condicions, el nucli central, els protestants, podrien crear una unió més aprofundida, més fiable, més sòlida, i els altres que anessin tirant d'una manera més laxa. Crec que això no és previsible, perquè l'única gràcia que té per a nosaltres estar dins de l'euro és que estem en companyia de països més forts i més bons que nosaltres. Al fet d'estar en una unió monetària amb Irlanda, Portugal o Grècia, no li acabaria de veure la gràcia.

Última cosa: aleshores, més integració, però on quedés clar que integració no vol dir igual participació de tots en les decisions, sinó integració amb dominació, amb una direcció més clara per part del nucli central, per part dels

més rics. S'hauria acabat l'aplicació d'aquell principi que els deia abans de fer pagar als alemanys; ara, al contrari, qui tiraria, qui assumiria el lloc de comandament seria segurament el grup d'Alemanya, Holanda, Finlàndia, Lituània i no sé si algú més, els que compleixen d'una manera més ferma, més rigorosa, aquests principis. Sembla molt difícil; segurament quan veiem què passa d'aquí a cinc anys, d'aquí a deu anys, direm: «Si hi havia una lògica implícita en aquell moment, no se'ns acudia».

Els que complissin màximament bé les condicions, el nucli central, els protestants, podrien crear una unió més aprofundida, més fiable, més sòlida, i els altres que anessin tirant d'una manera més laxa. Crec que això no és previsible, perquè l'única gràcia que té per a nosaltres estar dins de l'euro és que estem en companyia de països més forts.

Jo no m'alarmaria massa pel fet que avui estiguem tots a les tenebres. Els americans van tardar noranta anys a decidir com havia de funcionar aquesta cosa que es diu Estats Units d'Amèrica, els va costar moltes disputes, molts sofriments, una guerra civil, etcètera. Jo el que espero és que els europeus no tardem tant, i que el procés pel qual finalment sapiguem com es fa un govern eficaç a escala europea sigui més ràpid, més breu i menys patidor que el dels americans ■

Ramon Torrent

El que ara diré tracta aspectes concrets, és molt semblant al que ha dit el Josep, però la perspectiva general és diferent, com veuran. A mi se'm fa difícil que pugui haver-hi canvis de política sense una anàlisi prèvia de què és el que s'ha de canviar. És per això que, per a mi, l'anàlisi dels errors és important. No per flagel·lar-se, sinó per saber en què s'ha de canviar.

Per exemple, en dic dos detalls. És evident que hi ha d'haver una política de tipus de canvi de l'euro, però saben com ho regula això, el tractat de Maastricht? Quan es va negociar el tractat es va discutir si la política de tipus de canvi de l'euro la tenia el Banc Central o la tenia el poder polític. I gràcies als bons arguments d'un ministre d'economia belga, es va dir: «No, hem de seguir el model americà». En el model americà qui parla del tipus

de canvi del dòlar no és la Reserva Federal, sinó el secretari del tresor, fins i tot en les reunions del G-7. Per tant, la política de tipus de canvi l'ha de decidir el Consell. Però no es varen posar d'acord en com ho havia de decidir el Consell, si per majoria qualificada, per unanimitat, etc. I, per sorteig, varen dir: «El Consell decidirà el mecanisme pel qual fixarà una política de canvi i el decidirà segons aquest procediment». Aquesta disposició no s'ha aplicat mai.

Se'm fa difícil que pugui haver-hi canvis de política sense una anàlisi prèvia de què és el que s'ha de canviar. És per això que, per a mi, l'anàlisi dels errors és important. No per flagel·lar-se, sinó per saber en què s'ha de canviar.

Des de l'any 92 no se sap qui parla del tipus de canvi de l'euro. A les reunions del G-7 i del G-8 no en parla ningú, o en parla tothom, perquè si en parla el Banc Central Europeu, als americans els entra per una orelleta i els surt per l'altra, perquè si saben que la Reserva Federal no pot parlar del tipus de canvi, a veure si aquesta reserva federal de segona que han inventat els europeus podrà fer-ho. Per tant, això és un error. No tenim tipus de canvi. Hi ha d'haver una política de tipus de canvi.

Una altra cosa: el problema bàsic que ara tenim, que no hi hagi una regulació europea dels bancs. És que, a qui se li acudeix? Els bancs centrals són dues coses: són creadors de diner i reguladors bancaris. A Maastricht es va fer un Banc Central Europeu que té la competència exclusiva per crear diner i té una competència zero com a regulador bancari. I es varen mantenir els bancs centrals nacionals, que són els reguladors bancaris i tenen una competència zero en matèria de política monetària. No es necessita pas ser savi per demostrar que això és una bestiesa.

A Maastricht es va fer un Banc Central Europeu que té la competència exclusiva per crear diner i té una competència zero com a regulador bancari. I es varen mantenir els bancs centrals nacionals, que són els reguladors bancaris i tenen una competència zero en matèria de política monetària. No es necessita pas ser savi per demostrar que això és una bestiesa.

Per tant, això té a veure amb el llarg termini. El problema del llarg termini, per a mi, Josep, no són els alemanys o els francesos, el problema és l'actor polític. Es necessita un actor polític en el sentit tradicional, un partit polític que encapçali això, i ara aquest partit polític no existeix.

Quan es parla dels alemanys, el mal no és la senyora Merkel, és que els socialdemòcrates alemanys tampoc estan d'acord amb els socialdemòcrates francesos. Per això tots tenim l'esperança que Hollande serveixi per a alguna cosa, però, és clar, seria molt més fàcil que Hollande estigués en el si d'una socialdemocràcia europea reformista, que no existeix. No us oblideu que en els anys noranta, quan la Unió Europea tenia quinze estats membres, va haver-hi un període durant el qual, excepte a Espanya, hi havia governs socialdemòcrates amb un fort component socialdemòcrata a tots els estats membres. Va haver-hi algun canvi de política? No, en absolut. Aquest és el problema de futur: falta un actor polític, i per a mi l'actor polític és clar. Es requereix un partit socialdemòcrata de veritat que ara no existeix aquí, a Europa, i aquest em fa l'efecte que és el problema greu.

Es requereix un partit socialdemòcrata de veritat que ara no existeix aquí, a Europa, i aquest em fa l'efecte que és el problema greu.

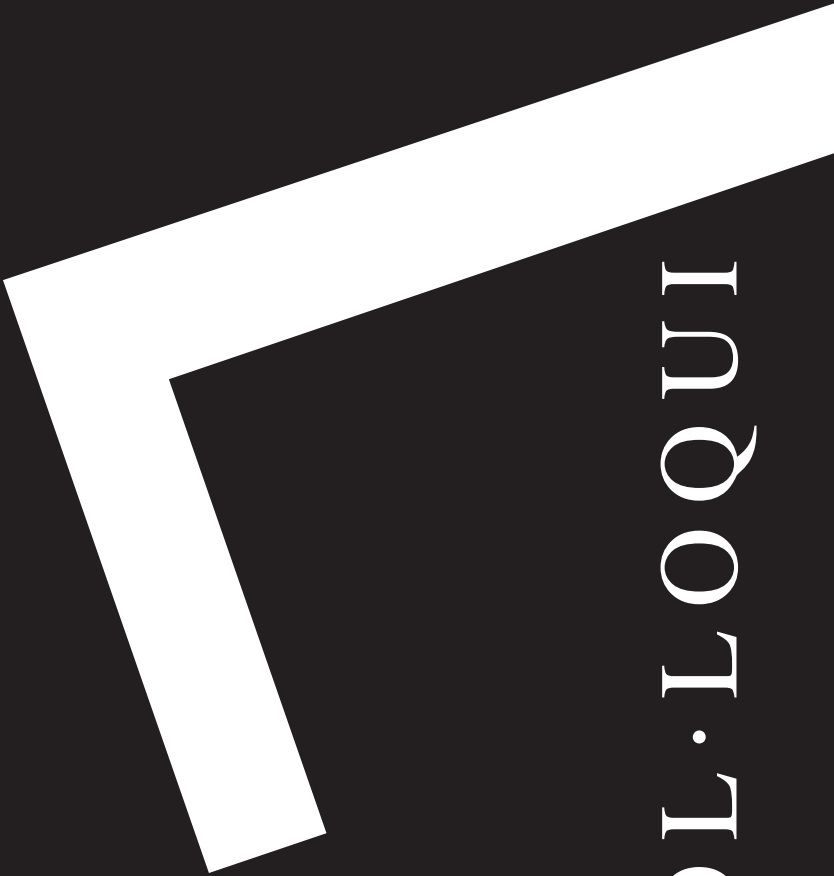

A curt termini, un cop saps els errors, has de torear els inconvenients dels tractats, però jo insistiria en un punt i us demanaria que hi penséssim tots: la solució no són els mercats secundaris. El problema del deute públic és un problema en el mercat primari, es tracta de saber fins on es pot endeutar un estat. Les intervencions del Banc

Central en els mercats secundaris, benvingudes siguin, però no ataquen el problema d'origen. I per atacar el problema d'origen al mercat primari hi ha un truc polític, compatible amb el dret, i és el que jo vull proposar aquí. Es tracta de reunir-se seriosament, reconeixent els errors, i amb voluntat, i reunir-se governs, gran banca i Banc Central Europeu, reunir-se voluntàriament. Voluntàriament, amb una pistola i una metralladora al pit de cadascun, però voluntàriament, i dir: «Això és molt senzill: jo, Banc Central Europeu, els donaré a vostès, bancs, liquiditat immediata a canvi que vostès prestin als estats al 2,5%. No els obligarem, han de fer-ho voluntàriament, però sàpiguen el que passarà si no ho fan voluntàriament».

Això és compatible amb el tractat perquè en el tractat donen tota la llibertat d'operació al Banc Central Europeu amb els bancs, una llibertat que no té el Banc Central Europeu amb els estats. Aleshores del que es tracta és de fer pressió aquí, a Espanya, on es necessiten diners, al Banc de Santander, al Banc Bilbao Vizcaya, a La Caixa. I ja està. Perquè al mercat secundari no hi pots estar intervenint contínuament, puguen i baixen, afavoreixen els últims especuladors i perjudiquen els primers, mentre que trobar un mecanisme de finançament dels estats en el mercat primari, pot fer-se. Es tracta de condicionar la banca, de dir: «Nosaltres els ajudarem si vostès donen barra lliure als estats, barra lliure a la Generalitat de Catalunya al dos i mig per cent. Barra lliure no, perquè vostès ja seran responsables i s'endeutaran poc, però al dos i mig per cent».

I això seria compatible amb el tractat i, si tens ocasió, Josep Borrell, de parlar-ne per Europa, m'agrada molt més aquesta via que no pas la via de la intervenció en els mercats secundaris ■

COL·LOQUI

DEBAT

PART 3: DEBAT

1a RONDA DE PREGUNTES

Assistent 1

Assajaré de donar una resposta sobre les polítiques al senyor Borrell. Jo crec que el perquè l'hem de buscar en els processos d'acció i reacció i la realimentació de les accions, quan la ciutadania, que ha votat durant molts anys, descobreix que les males pràctiques no són castigades. Exemple: si no pagar als proveïdors i amagar coses a l'estat no és castigat, llavors la gent ho continua fent i aleshores es perden els valors. A partir d'aquest moment, es crea una lògica negativa en què ningú paga. Això, traduït al que estàvem parlant, vol dir que quan els ciutadans s'adonen que les polítiques correctes no són premiades, el que busquen és que el polític els digui que no pagaran impostos i tindran nous serveis. A partir del moment que creéssim una consciència social que canviés aquestes premisses, podríem actuar d'una manera més correcta, conforme a la democràcia ■

Assistent 2

El senyor Borrell ha dit abans que els tecnòcrates poden fer el que considerin més oportú, perquè no han de perdre les eleccions i això pot portar a un sistema antidemocràtic. Jo em pregunto: podem estar segurs que no hi ha un moviment o un altre que provoqui això? Les eleccions, per si mateixes, ja són una motivació, però, són l'única motivació? ■

Assistent 3

La pregunta és per al senyor Borrell. A vegades analitzem les coses i comencem a parlar del tractat de Roma, etcètera, i no, miri, comenci per dir que el 1800 el món tenia mil milions de persones; el 1900, dos mil milions, i actualment som set mil milions. Començo pel tema de la globalització: quins països del món poden afrontar-ho sols? Avui en dia Alemanya, el 60% del mercat el té a Europa. Crec que Europa no té cap sortida sense una constitució, un poder legislatiu, un poder executiu, un poder judicial, un exèrcit. I el que està passant són les conseqüències de no haver tingut temps i ocasió durant setanta anys d'haver fet això, per interessos. Ara mateix la premsa, el 80% parla d'Europa, i el 20% de política nacional. Els últims trenta anys han estat parlant un 10% de política europea i un 90% de política nacional i regional, quan ja fa vint anys que el 70% de les mesures es

prenen a Brussel·les, el 20% són instigades a Brussel·les i només un 10% són autònomes. Aquesta és la realitat. Per això, a vegades es pot produir un canvi ràpid en veure el precipici. Hi ha quatre blocs: Estats Units, Mèxic i Canadà; Xina, Japó i els països del mar Roig; Hispanoamèrica, i Europa. Llavors, vostè creu que hi ha sortida sense aquesta unió política? A part, ara hem tingut mil quatre-cents milions de persones amb capacitat per viure, però és que n'hi ha mil dos-cents milions que volen incorporar-se els pròxims vint anys i viure al mateix nivell. La gent no parla de solidaritat, aquí no discutim per solidaritat. Van entrar deu països a Europa, les poblacions dels quals eren cent vint milions de persones, i el seu producte interior brut era inferior al d'Holanda, i Holanda no té cent vint milions de persones. Fins i tot l'actual Rússia ingressa a Europa per tenir un bloc demogràfic que es pugui moure en un món de vuit mil milions de persones ■

Assistent 4

La pregunta és per al senyor Borrell. Jo voldria saber, ja que és el títol de la conferència, quin és el panorama, què és el que vostè imagina que tindrem com a panorama de situació el 2014. Voldria saber què és el que en pensa vostè, què veu com a resultat final? ■

Assistent 5

Bé, és ben clar, per les intervencions de la taula, que el tractat de Maastricht ha estat un desastre. I la constitució europea és un desastre. L'única cosa que ens falta és que els polítics de tot Europa es posin d'acord per construir una Europa unida i que no tinguem pedaços, o sigui: una constitució europea. El que no podem fer és estar dividits dins un món globalitzat. Si diem la veritat, per exemple a Barcelona la connexió del port no s'ha fet perquè no entrin els productes xinesos a Europa. I a l'est del Mediterrani no s'està fent perquè no els envaeixin. I estem esperant que s'acabi la crisi perquè tot això influeixi. El següent exemple és: per què no s'agrupa tot el deute de la Unió Europea? És a dir, agrupar tot el deute i fer tota la Unió Europea responsable del pagament del deute, amb la qual cosa s'han acabat les especulacions. Això seria una solució ràpida i efectiva. I, respecte al que han dit, evidentment que els partits polítics s'han de posar les piles per fer la Unió Europea que han suggerit vostès, una Unió Europea amb un únic líder polític elegit democràticament per tots els estats membres i per tota la

població europea. Això és una assignatura pendent de les eleccions anteriors. I finalment, una de les últimes intervencions ha dit que necessitem una justícia europea. Evidentment no s'estan presentant els mecanismes perquè progressi, i n'anem patint les conseqüències ■

Assistent 6

Sembla que estem davant una victòria de la doctrina neoliberal. Considereu que l'única política possible seria keynesiana, com a oposada a aquesta? ■

Assistent 7

Ja fa setanta anys que sento a parlar de la Unió Europea, però jo crec que hi ha *desunió* europea, com han dit prèviament. Ara volen venir uns funcionaris de la Comunitat Econòmica a controlar els diners que es prestaran als bancs. Com és que no es va fer això quan es donaven fons estructurals, per exemple, per fer l'aeroport de Castella-la Manxa? Donaven diners sense informar-se si era productiu posar aquells diners en coses improductives i ara ho estem pagant. En realitat, Alemanya és tan responsable com Grècia o Espanya de no haver-se preocupat d'on s'invertien els fons que donaven alegrement en inversions, i que ara pagarem amb escreix i amb sang. Alemanya és la culpable, i segons ha dit el senyor Borrell, no transigeixen en res, en cap mesura, perquè ells volen el domini d'Europa igual que Hitler, encara que en comptes de fer-ho amb canons, ho fan en el pla econòmic. Al final haurem de demanar una altra vegada ajuda als Estats Units per pressionar Alemanya; el que hauríem de fer és un boicot contra Alemanya. Responguin-me si realment Alemanya no va ser culpable del que està passant a Grècia i del que pot passar a Espanya, on possiblement arribarà el rescat, o a Itàlia o a altres països. Ho fan per dominar ■

Assistent 8

Faig una pregunta molt concreta sobre el rescat. Jo crec que és allò més demòcrata i més actual. Tots ens escandalitzem que hi hagi cent mil milions per a la banca i no n'hi hagi per a la sanitat, l'escolarització i l'educació. Però la pregunta és molt concreta: creuen vostès, com a experts, que aquests cent mil milions aniran al sector privat? És a dir, a part de rescatar la banca, hi haurà crèdit per als particulars, hi haurà crèdit per a les empreses? Perquè si no, seguirem en recés. Aquesta mesura servirà per a això? Hi ha alguna possibilitat que sigui així? ■

Assistent 9

A mi m'ha preocupat el que ha dit el senyor Borrell sobre la democràcia. Crec que aquí hi ha una qüestió de qualitat democràtica. La via que ha plantejat el senyor Joan Botella que hi hagi un Parlament, partits europeus, la veu possible amb tanta desafecció política com tenim els ciutadans d'Europa? ■

RONDA DE RESPOSTES

Ramon Torrent

Respondré molt ràpidament a les cinc preguntes. Keynes, és clar, una orientació de política keynesiana és millor que el que tenim ara. Dos, el que sé segur és que jo no els veuré, els Estats Units d'Europa; em podrien agradar, però jo no els veuré. Això és impossible; per tant, aquesta solució no existeix. Tres, dubto molt que vostès els vulguin, per molt que en parlin; jo sí que els voldria, perquè jo respondria que sí a la pregunta següent: estarien vostès disposats a acceptar que tots els catalans hi pintem menys en temes europeus que la meitat d'Istanbul quan Turquia entri a la Unió Europea? Perquè Istanbul té més del doble d'habitants que Catalunya. Jo sí que estic disposat a portar el principi democràtic fins a aquest punt, però dubto molt que vostès hi estiguin disposats. Quart, per donar crèdit al sector privat no fa falta que els bancs rebuin diners del Banc Central Europeu; els bancs creen diners amb el crèdit. El que passa és que no sé si volen fer-ho o cal obligar-los-hi ■

Joan Botella

No contestaré a totes les preguntes, només a aquelles que toquen la poca cosa que jo sé de la vida, que és de temes de govern. El problema gros que tenim ara, en termes democràtics, no és tant que el govern sigui democràtic, sinó que es pugui governar. El que ens està passant és que fa quinze anys que es renuncia a governar des de l'esfera de la política. Això és una ideologia. S'han fet passos en aquesta direcció; cada vegada, per exemple, el Parlament Europeu està més en condicions de controlar la Comissió Europea, però encara no és un règim parlamentari. La constitució fallida hi duia. Això va fracassar de tal manera que seguim encara en una situació on n'escollim uns que no manen i els que manen no els elegim.

Aquesta disjuntiva és insostenible, la desafecció ciutadana mostra la intel·ligència de la ciutadania, que s'ha adonat d'això i diu: «Escolti'm, a mi no m'interessa». A les últimes eleccions europees, a Espanya va votar el 45% de la gent, és a dir, això és una crisi profunda de legitimitat. Per a mi només hi ha una sortida, que és endavant, perquè la hipòtesi de menys Europa, de desarticular-la, és inviable, i si pogués ser, seria una catàstrofe d'aquelles que és millor no pensar-hi. Potser no ho veurem, però jo crec que el sentit del progrés va en aquesta direcció.

L'aparició de tecnòcrates, algú preguntava, respon a un intent de respondre a aquesta contradicció. Si els que elegim no poden governar, en posem uns que puguin governar que no hagin de passar examen, que no hagin de donar la cara després electoralment. Això ja es veu que és una mala solució, l'argument d'en Borrell era contundent, no cal insistir-hi més ■

Josep Borrell

Intentaré contestar les preguntes més concretes i directes. Primera, com estarem d'aquí a un parell d'anys? Si no canviem de política, malament. Si no canviem de política, Espanya i Itàlia no podran finançar-se al mercat i hauran de ser intervingudes, i no hi ha prou diners a Europa per intervenir-les. I si no hi ha un canvi de política, Grècia no podrà continuar dins de l'euro, però tampoc sortir-ne. O sigui, si continuem amb la mateixa política, l'esclat de la zona euro és un fet.

Canviarem de política? Depèn de com Alemanya entengui quin és el seu interès nacional. O sigui, què vol Alemanya? Vol que uns quants països surtin de l'euro perquè no els vol i els vol fer fora, posant-los les coses tan difícils que no puguin quedar-se dintre? O pensa de veritat que amb aquestes polítiques d'ajust s'arreglarà el problema i que es podran quedar a dintre encara que sigui patint molt? No sé què és el que pensa Alemanya, i penso que els alemanys tampoc ho tenen gaire clar. Amb aquest govern no veig possibilitats de canviar de política i el meu diagnòstic és que si no es canvia de política anem directes contra un mur.

Una política més keynesiana? Depèn de com es jugui amb les paraules. El que jo dic és que tots els sectors econòmics d'un país no es poden desendeutar al mateix

temps perquè això és la paràlisi de l'economia. O sigui, el sector privat es pot desendeutar i, en conseqüència, tenir més activitat, i el sector públic pot intervenir per compensar la caiguda d'activitat d'un sector amb l'increment d'un altre. Però tots alhora, o hi ha una demanda externa molt forta, i el que no es consumeix dintre es consumeix fora, o l'economia s'atura. Si l'economia funciona és perquè hi ha un circuit que gira, però si les empreses, les famílies, s'endeuten i, per tant, no hi ha inversió, en conseqüència no hi ha consum. I a més, el sector públic tampoc alimenta l'economia perquè ho retalla tot i treu funcionaris, que al capdavant són gent que fa un servei i cobra per això, para la inversió pública i l'exportació no augmenta dràsticament, doncs aleshores sí, jo seria partidari que els sectors públic i privat es desendeutin perquè estan massa endeutat.

És inevitable que els bancs es desendeutin, i aquests cent mil milions on aniran?, preguntava una persona. Doncs abans que res a garantir la solvència dels bancs. O sigui, un país no pot no tenir bancs, és com el cos humà, no pot no tenir circulació sanguínia. Ens fa falta un sistema financer. Llavors, d'entrada, aquests cent mil milions serviran per garantir la solvència del banc, que està destruïda en alguns casos o molt avariada. Després ja veurem si un cop haguem recuperat l'estabilitat, som capaços de donar crèdit, però segurament dependrà de com vagi l'economia. Perquè hi hagi crèdit fa falta que hi hagi demanda, ningú inverteix per produir coses que no es consumeixen. O sigui, tu inverteixes i esperes que les coses que produiràs, algú les comprarà, però si no hi ha demanda, per a què invertir? ■

2a RONDA DE PREGUNTES

Assistent 10

Molt ràpidament, vull agrair al senyor Franco i a l'Associació d'Amics de la UAB aquest interessant debat i dir dues paraules sobre aquest aforisme que el professor Botella ha repetit diverses vegades, sobre que els que manen no governen i els que governen no manen. Jo penso que també hauríem de definir exactament què vol dir això, perquè jo, per exemple recordo com els hedge funds van fer sortir la lliura del sistema monetari europeu. El volum de les masses monetàries que estan deci-

dint la cotització de la divisa estan molt per damunt fins i tot del mateix Draghi. Dit això, vull fer un petit comentari. Es dóna la circumstància que el senyor Draghi i el senyor Monti tenen el mateix director de tesi doctoral, i que el senyor Papademos és del mateix departament.

Robert Mundell, pare de l'euro, després d'una interessant entrevista diu: «Espero que Europa no cometi l'error de deixar d'apreciar la seva moneda». Bé, hi ha un tema que ha passat a la mesa una mica per damunt, que és el tema de les àrees monetàries. Sabem que Europa no és una àrea monetària òptima, això els llibres de text ho diuen, em sembla que el senyor Torrent ha estat bastant afortunat quan ha dit que faltava un actor, és seguríssim. En tenim símptomes; no sabem de quin subjecte vénen aquests símptomes, però hi són. Quins són els símptomes? Doncs aquests governants decapitats en part.

Aquesta solució que ell apuntava, que sembla en principi atractiva, de tornar a pensar en els bancs com hi pensàvem fa deu o vint anys, potser ens possibilitaria poder dormir una mica més tranquils avui a la nit, però demà hauríem de tornar a prendre Orfidal. Perquè resulta que els pocs bancs que funcionen avui en territori hispànic, el negoci el tenen bàsicament deslocalitzat, com ja ha passat amb les grans empreses líders que s'han globalitzat. O sigui, han augmentat el deute, però en canvi les seves bases disponibles estan fora. Per tant, aquest aforisme que manen els que no governen i no governen els que manen, jo diria que sí però no, perquè hem de situar-lo ja a un nivell molt més alt, que sobrepassa el nom, el cognom i el partit polític, anem a fets ja molt més globals.

I per acabar, només vull dir una cosa, i és que a mi, com a columnista, aquesta crisi m'ha fet reconciliar amb les lletres. Penso que el que està demostrant aquesta crisi és que l'economia a vegades és tant una qüestió de lletres com de números. Em sembla extraordinàriament terrible veure com un discurs ha pogut influir fins aquest punt, un discurs de culpabilització, que estàvem gastant massa; ens han fet creure el que no era, que estàvem gastant per damunt de les nostres possibilitats, quan molta gent de posició senzilla l'única cosa que ha fet és endeutar-se per comprar-se una casa. I el preu tan alt d'aquesta casa li han fixat uns mercats internacionals, uns moviments, un capital internacional amb llibertat total de moviments ■

Assistent 11

Després d'aquesta xerrada es confirma la meua intuïció, i és que estem en mans d'una colla d'especuladors inútils, de mentiders, d'indocumentats, i a sobre, de lectors de l'Antic Testament. Això, pel que deia la companya, que a sobre els culpables som nosaltres. Dues preguntes molt senzilles, una per al senyor Borrell i el doctor Botella: on són els que per a mi eren una esperança, és a dir, els partits d'esquerra? Existeixen encara? Perquè els partits de dreta ja sabem on són, donant un cop d'estat, com a mínim al nostre país. Ho dic de forma molt d'anar per casa, però per a mi és un cop d'estat. I dos, ja sé que és molt sensacionalista preguntar això, però com que ens afecta molt: com ens veuen, als ciutadans, d'aquí a dos anys, a part de més pobres? És a dir, què hem de fer a mitjà termini (a curt ja ho sé, patir i en silenci, a sobre)? Hi ha alguna esperança? ■

Assistent 12

Reflexionava sobre la intervenció del Banc Central Europeu per rescatar els bancs o per donar-los liquiditat, no és el camí de nacionalitzar-lo o intervindre'l? ■

RONDA DE RESPOSTES

Joan Botella

Primer respondré a la primera pregunta. El que no deies és el lloc a on anem, és a dir, dius que és un problema mundial; sense mecanismes de govern a escala, més enllà, no hi haurà més solució. Trigarem. No és que no ho veiem nosaltres ni els nostres fills.

Segona, on són els partits d'esquerra? Aquesta és una molt bona pregunta, perquè el subjecte de partits d'esquerra segueix existint, però fa molts anys que els continguts de les seves propostes, de la seva acció, no té a veure amb això. És a dir, la convicció d'haver de reduir la pressió fiscal, i que calia seguir augmentant els serveis que presta l'Estat, això ha estat el dogma entre la majoria de partits d'esqueres. Quan l'any passat va haver-hi la reforma a corre-cuita de la Constitució espanyola, pactada ràpidament entre els partits més grans, la poca oposició que hi va haver de partits més a l'esquerra encara era per reivindicar el dret al dèficit, cosa que és un error immens. Una altra cosa és que per desgràcia en certs

moments hagi de gestionar un dèficit, però firmant això com un dret constitucional, anem malament. I què poden fer els ciutadans? Jo estava explicant ara en veu baixa al senyor Borrell que en col·loquis com aquests, que se n'han fet molts durant molts anys, mai hi havia hagut tanta intensitat d'interès a participar-hi. Ara cada vegada que es parla d'aquestes coses en un acte públic, la quantitat de gent que hi ha i que pren la paraula per parlar, per explicar coses, per expressar inquietuds, és indicativa que hi ha una demanda fortíssima. Jo vull creure que les forces polítiques, com les empreses, han de respondre a la demanda, i que han d'esforçar-se a trobar idees, propostes, que corresponguin mínimament a aquestes preguntes, a aquestes inquietuds que vosaltres teniu ■

Ramon Torrent

Jo estic absolutament d'acord que el problema polític vagi quedant clar. Aquí, a Europa, i al món, però en particular aquí, a Europa, la inexistència dels partits d'esquerra és clara. Per això he començat dient que el que ara tenim és el pagament dels errors comesos per la socialdemocràcia europea als anys vuitanta quan no va saber aprofitar aquella situació per fer una política realment reformista a Europa i al conjunt del món. Potser hauria estat millor que, en lloc d'inventar l'euro, haguéssim inventat un Banc Central Mundial i hi haguéssim dedicat els esforços, hauria estat molt més útil que no pas això. I dit d'una altra manera, perquè quedi clar: per a mi els culpables de l'actual situació, perquè eren els culpables de Maastricht i de la pèrdua de sentit polític de la Constitució Europea, varen ser, per dir-ne dos noms que tothom coneix, François Mitterrand i Felipe González ■

Josep Borrell

Tot això és molt complicat; és veritat que l'esquerra s'ha domesticat molt i ha acceptat com a seus paradigmes o plantejaments clàssics de la dreta i fa molt temps que els partits d'esquerra, més que proposar un model alternatiu, el que poden és fer pedaços al model dels altres. Més o menys el mateix però amb una mica més de compassió. I això és el que explica que en aquest moment a Europa hi hagi una mica més de partits populistes, de partits que no es declaren ni de dretes ni d'esquerres, que no estan contents ni amb l'un ni amb l'altre i que, més que proposar coses, el que fan és criticar. A Itàlia hi ha un partit polític que està traient el 12 i el 13% dels vots i ara ve de guanyar un parell d'alcaldis importants, que

està dirigit per Pepito Grillo –es diu així–, el senyor Grillo, un còmic famosíssim que ha muntat un partit polític i té un èxit rotund, ha guanyat l'alcaldia de Parma, té un 12% dels vots i no proposa res, només critica. I la gent pensa que com que els que proposen alguna cosa, després no serveixen de res, almenys aquest critica, i fort. Però compte, amb la crítica sola no anem enlloc, també cal fer propostes.

Però, si tu et mires el panorama polític europeu d'avui en dia, el que veus és la pujada dels partits anti-Europa, antielits i antiimmigrants. Les tres *contres*: estan en contra d'Europa, Europa els fa por; estan en contra de les elits que governen, perquè pensen que estan corrompudes, i estan en contra de la immigració, perquè pensen que és un problema per a la identitat nacional i per a l'equilibri en el mercat de treball. Aquests tres *antis* conformen un caldo de cultiu molt perillós, perquè d'alguna manera el nazisme també va venir d'aquests tres *antis*: el nacionalisme, el rebuig de les elits il·lustrades i el rebuig de l'altre, de l'estranger, del veí, del de l'altra raça, de l'altra religió, de l'altre país, etc. I falta certament un compromís popular molt més gran; potser la crisi ho portarà.

Jo estava l'altre dia a Atenes en un seminari com aquest i puc assegurar que la intervenció era molt més calenta que avui aquí, avui hi ha bastants més moderats. Si feu la mateixa cosa a Atenes la gent està una mica més tensa, perquè pateixen molt més i és molt complicat dir als grecs que, al cap i a la fi, és veritat que han estat vivint per sobre dels seus mitjans. Tampoc podem deixar de reconèixer –i ens pot saber més greu–, si volem tenir un anàlisi realista de la situació, que és veritat que Grècia és un país que s'ha acostumat a no pagar impostos, que s'ha acostumat a tenir una administració inflada on tots els partits polítics col·loquen els seus amics i els seus familiars, i que hi ha el doble de funcionaris al ministeri de Comerç Exterior grec que a l'alemany. El comerç exterior grec no és tan important com l'alemany però té el doble de funcionaris. Als grecs els han baixat el 30% el salari mínim, però el salari mínim encara és més alt que el salari mínim espanyol; això vol dir que estava una mica inflat. El que un país no pot fer és dir que finança amb deute les escoles, els hospitals, les policies, perquè aquest deute són uns diners que algú els dona, que algú els porta, i el que porta els diners algun dia diu: «–Me'ls

tornarà vostè, aquests diners? –No. –Ah, doncs si no me'ls torna, no n'hi deixo més». O sigui, han estat vivint per sobre dels seus mitjans, perquè s'han acostumat a no pagar impostos, a tenir serveis ineficients, governs corruptes i, al final, d'això també tenen la culpa els grecs.

Aquí hem criticat molt Alemanya, però poseu-vos a la pell d'un treballador alemany, que fa deu anys que té el salari congelat, poseu-vos a la pell d'un contribuïdor alemany, que fa deu anys que li diuen: «Per ser competitiu, t'has d'estreñer el cinturó i no t'apujarem el sou». A Alemanya no hi ha salari mínim, el grec serà molt alt o molt baix, però a Alemanya simplement no n'hi ha. I fa un munt de temps que tenen una disciplina molt forta i ara els diuen que han d'ajudar gent que, per a ells, són gent que han estat tocant la guitarra i dormint la *siesta*. No és veritat, però el que sí que és veritat és que sense cap dubte han viscut per sobre dels seus mitjans, col·lectivament parlant. No estic dient grec a grec, però com a país han estat fent coses a deute i això té un límit, el deute l'has de tornar, perquè si no el tornes no te'n deixaran més. I això és el que ha passat.

No hi ha una crisi de l'euro, hi ha una crisi del deute d'alguns països que no han tingut prou disciplina. Tot és bastant més complicat i s'han d'entendre una mica les posicions dels altres. Torno a dir: he criticat els alemanys, però també entenc la posició d'un treballador alemany o entenc la posició d'un treballador francès. L'altre dia parlava amb un treballador francès, i em deia: «La meua empresa ha tancat i se n'ha anat a Irlanda. Per què a Irlanda? Perquè a Irlanda l'impost de societat és el 18% i aquí és el 36. Llavors, han tancat, i jo m'he quedat sense feina. Expliqui'm vostè per què ara amb els meus impostos he d'ajudar Irlanda». Doncs mentre no hi hagi normalització fiscal, que és una de les grans mancances del mercat únic, és molt difícil que hi hagi solidaritat entre uns països i uns altres, perquè hi ha una competència deslleial basada en uns impostos diferents. Jo entenc que un digui: «Per què he d'ajudar l'altre, si l'altre juga amb cartes marcades?». Doncs tenim un sistema que és molt incomplet, molt imperfecte, que s'ha quedat a meitat de camí de moltes coses, en què hem volgut fer experiments perillosos com tenir un banc central que no és un banc central com els altres bancs centrals del món, i quan ha vingut un terratrèmol, la casa es mou perquè no està ben feta, perquè no està acabada.

Ara, jo voldria acabar amb una miqueta d'optimisme. Sense Europa encara ens hauria anat pitjor. Em fa l'efecte que segurament cada país europeu en solitari, les tempestes financeres dels anys 2007-2008 les hauríem patit pitjor. Però amb aquesta Europa que tenim no ens anirà millor, és massa imperfecta, està massa mal acabada, faria falta una arquitectura, i per tenir una bona arquitectura fan falta bons arquitectes. El problema és que avui en dia no n'hi ha, de bons arquitectes polítics a Europa, perquè jo no sé si la culpa de Maastricht la van tenir Kohl o González, segurament la van tenir ells perquè van ser grans promotors d'aquest tractat. Jo recordo haver discutit amb Felipe González al Consell de Ministres i dir-li: «President, el dia que hi hagi una crisi econòmica, el sistema trontollarà». No s'aguanta, per exemple, perquè tenim un banc central que no és capaç de finançar els governs, i el dia que hi hagi una crisi econòmica, el sistema no aguantarà. Per tant, hem de reformar-lo però no hem de llençar el bebè amb l'aigua del bany, que es diu, perquè si tornem a fer marxa enrere, em fa l'efecte que ho tindrem una mica més complicat. Però ara la desesperació de molts milions de europeus és molt gran i per això segurament avui he vist una participació al debat una mica més calenta que de costum, però us asseguro que això no és res comparat amb el que passa en altres països que estan molt pitjor que nosaltres ■

CLOENDA

Antonio Franco

Gràcies, senyor Borrell; gràcies, senyor Botella; gràcies, senyor Torrent, en nom dels assistents i de l'Associació d'Amics de la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha estat una sessió complexa, però tinc la impressió personal que el conjunt de dades, de punts de vista que en definitiva han estat aquest vespre aquí, en aquesta sala, ens poden ajudar una mica a ordenar i rectificar criteris o també a anar perfilant diagnòstics en una situació tan difícil i complicada en la qual també hem de prendre tots decisions de tot tipus. Bona nit a tothom i gràcies ■

LA COL·LECCIÓ «FRAGMENTS»

Anteriors jornades organitzades per l'Associació d'Amics de la UAB:

SISTEMES SANITARIS: SALUT I RIQUESA

6 d'octubre de 2008

OBERTURA

- Miquel Vilardell, vicerector de Relacions amb les Institucions Sanitàries i catedràtic de Medicina de la UAB i vicerector del Col·legi de Metges de Barcelona

PONENTS

- Josep Figueras, director de l'Observatori Europeu en Polítiques i Sistemes de Salut a Brussel·les
- Guillem López Casasnovas, catedràtic d'Economia de la UPF, conseller del Banc d'Espanya i fundador del CRES (Centre de Recerca en Economia de la Salut)

CLOENDA

- Josep M. Sabaté, director del Servei Català de la Salut

LA INDÚSTRIA A CATALUNYA: PRESENT I FUTUR

4 de març de 2009

OBERTURA

- Ramon Pascual, president de la comissió executiva del CELLS (Consorci per a l'Explotació del Laboratori de Llum del Síncrotró)

PONENTS

- Joan Trullén, departament d'Economia Aplicada, UAB, exsecretari general d'Indústria (Ministerio de Industria, Turismo y Comercio)
- Josep M. Pujol, president de FICOSA International
- Jaume Guardiola, conseller delegat de Banc Sabadell
- Jordi Marquet, vicerector de Projectes Estratègics-Parc de Recerca, UAB
- Xavier Gironella, gerent d'Operacions (Producció i Logística) de General Òptica

CATALUNYA DESPRÉS DE L'ESTATUT

13 de juliol de 2009

OBERTURA

- Borja de Riquer, professor del departament d'Història Moderna i Contemporània, UAB

PONENTS

- Ferran Mascarell, conseller delegat de RBA Audiovisuals
- Salvador Cardús, professor del departament de Sociologia de la UAB
- Juan José López Burniol, notari
- Àngel Pes, subdirector de La Caixa. Àrea de Responsabilitat Corporativa i Marca

FILA 0

- Miquel Caminal, departament Dret Constitucional, UB
- Jordi Font, director Institut del Teatre
- Vicenç Villatoro, escriptor
- Carles Viver Pi-Sunyer, director de l'Institut d'Estudis Autònoms

SOCIETAT PLURAL A CATALUNYA

Novembre de 2009

OBERTURA

- Carlota Solé, catedràtica de Sociologia, UAB

PONENTS

- Oriol Amorós, secretari general d'Immigració, Generalitat Catalunya
- Laura Díaz, adjunta al Síndic de Greuges
- Joan Subirats, catedràtic de Ciència Política, UAB i director de l'IGOP

FILA 0

- Ahmed Benallal, La llum del Nord –Associació per a la ciutadania i cooperació entre els pobles–
- Amadou Bocar Sam, coordinadora d'Associacions de Senegalesos

- Javier Bonomi, Federació d'Entitats Latinoamericanes de Barcelona
- Minkang Zhou, Associació de residents xinesos de Catalunya

LA JOVENTUT EN UNA SOCIETAT COMPETITIVA

22 de febrer de 2010

OBERTURA

- Juan Manuel del Pozo, professor de Filosofia de la UdG i exconseller d'Educació i Universitats

PONENTS

- Jaume Funes, psicòleg i expert en adolescència
- Maribel García, professora de Sociologia de la UAB i directora de recerca al GRET-UAB (Grup de Recerca, Educació i Treball) de la UAB
- Carles Feixa, professor d'Antropologia de la UdL i especialista en Antropologia de les tribus urbanes

FILA 0

- Joaquim Casal, professor de Sociologia, UAB
- Marta Comas, antropòloga, cap d'àrea d'Innovació Educativa del Consorci d'Educació de Barcelona
- Marta Bàrbara, responsable de Punt de Referència
- Teresa Muñoz, professora de l'IES Pere Calders

CRISI ECONÒMICA, ELS REPTES DE FUTUR

31 de maig de 2010

OBERTURA

- Antonio Franco, president Associació d'Amics UAB

PONENTS

- Josep Oliver, catedràtic departament d'Economia Aplicada, UAB
- Francesc Pérez Amorós, catedràtic departament de Treball, UAB
- Eusebi Cima, president de FEPIME
- Josep Pérez, advocat laboralista, Col·lectiu Ronda
- Joan Marín, director de Territorial, Caixa Sabadell

- Albert Solé, catedràtic d'Economia, UB
- Juan Manuel del Pozo, professor de Filosofia UdG, exconseller d'Educació i Universitats

L'AUTONOMIA DE CATALUNYA DESPRÉS DE LA SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

22 de juliol de 2010

PRESENTACIÓ

- Xavier Muñoz, expresident de l'Associació d'Amics UAB

MODERADOR

- Josep M. Vallès, catedràtic de Ciència Política, UAB

PONENTS

- Enoch Albertí, catedràtic de Dret Constitucional, UB
- Antoni Bayona, professor titular de Dret Administratiu, UPF i lletrat del Parlament de Catalunya
- Joan Botella, catedràtic de Ciència Política, UAB i exmembre del CAC
- Joaquim Ferret, catedràtic de Dret Administratiu, UAB
- Manuel Gerpe, catedràtic de Dret Constitucional, UAB i membre de la Comissió Jurídica Assessora de l'Estatut
- Josep M. Vallès, catedràtic de Ciència Política, UAB

ÈTICA I SOCIETAT

27 de gener de 2011

PRESENTACIÓ

- Antonio Franco, president de l'Associació d'Amics UAB

INTRODUCCIÓ I MODERACIÓ

- Manuel Parés i Maicas, catedràtic emèrit de Ciències de la Comunicació, UAB

PONENTS

Ètica i política

- Joan Josep Queralt, professor del departament de Dret Penal i Ciències Penals, UB

Ètica i economia

- Alfredo Pastor, professor d'Economia de l'IESE i director de mercats emergents de Banc Sabadell

Ètica i comunicació

- Milagros Pérez Oliva, periodista d'*El País*

TAXES UNIVERSITÀRIES

14 d'abril de 2011

PRESENTACIÓ I MODERACIÓ

- Antonio Franco, president de l'Associació d'Amics UAB

PONENTS

- Màrius Rubiralta, secretari general d'Universitats, Ministeri d'Educació
- Joan Turró, economista i president de l'Institut d'Innovació Digital de les Professions (INESDI)
- Oriol Escardíbul, professor del departament d'Economia Política i Hisenda Pública, UB
- Andreu Espínola, secretari general de l'Associació de Joves Estudiants de Catalunya (AJEC)

NOVES INCÒGNITES DEL MÓN ÀRAB

15 de novembre de 2011

PRESENTACIÓ I MODERACIÓ

- Rafael Vilasanjuan, periodista

PONENTS

- Miguel Ángel Moratinos, exministre d'Afers Exteriors
- Eduard Soler, coordinador del Programa Mediterrani i Orient Mitjà del Centre d'Estudis i Documentació Internacionals de Barcelona (CIDOB)
- Najat El Hachmi, escriptora
- Laura Feliu, professora de Relacions Internacionals de la UAB, especialista en el món àrab-musulmà

- Tomás Alcoverro, periodista especialista en l'Orient Mitjà

GOVERNANÇA UNIVERSITÀRIA

15 de desembre de 2011

PRESENTACIÓ I MODERACIÓ

- Joan Botella, professor de la UAB i degà de la facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

PONENTS

- Lluís Ferrer, exrector de la UAB i expert internacional en diferents programes d'avaluació d'universitats
- Jordi Codony, president del Consell de l'Estudiantat de les Universitats Catalanes (CEUCAT) i ponent de la Comissió per a l'estudi de la governança del sistema universitari de Catalunya
- Josep Ferrer, professor de la UPC i membre de la Comissió per a l'estudi de la governança del sistema universitari de Catalunya
- Joaquim Coello, president del Consell Social de la UB i ponent de la Comissió per a l'estudi de la governança del sistema universitari de Catalunya

CRISI I PSICOLOGIA COL·LECTIVA

22 de març de 2012

PRESENTACIÓ I MODERACIÓ

- Joan Botella, professor de la UAB i degà de la facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

PONENTS

- Salvador Cardús, professor titular del departament de Sociologia de la UAB
- Eusebi Cima, president de FEPIME Catalunya i vicepresident de Foment del Treball
- Adolf Tobeña, catedràtic del departament de Psiquiatria de la UAB

Podeu consultar la transcripció de totes les jornades de debat a la pàgina web de l'Associació d'Amics de la UAB: <http://www.amicsuab.cat>.

EDITA
Associació d'Amics UAB

CORRECCIÓ I MAQUETACIÓ
<F12 serveis editorials>

DISSENY
info@barcelonasiesta.com

COORDINACIÓ
Irina Gimeno Coso

IMPRESSIÓ
Impressions Gràfiques Canigó

Associació d'Amics UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Torre Vila-Puig
Campus de la UAB

Telèfon 93 581 14 90
Fax 93 581 46 45
amics@uab.cat
www.amicsuab.cat

Col·legi de Periodistes
de Catalunya

Col·legi de Politòlegs
i Sociòlegs de Catalunya

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Consell Social